

Tingnan

Mga aralin

- 1. Itinuturo ng Bibliya ang lahat ng kailangan nating malaman para magawa natin ang lahat ng nais ng Diyos na gawin natin.**

Aralin 2 - Ang Luma at Bagong Tipan

Background ng mga Hudyo at mga Gentil:

Adan	Abraham	Moises	Jesus	Ngayon
Simula noong	Simula noong	Hudyo	Simula noong	
2,000	500	Law of Moses	1,500	
Taon	Taon		Taon	

Mga 2,000 taon pagkatapos ni Adan, nabuhay si Abraham. Makalipas ang mga 500 taon, nabuhay si Moises. Pagkatapos ng 1,500 taon, nabuhay si Jesus.

Sa Genesis 12:1-7, nalaman natin na ginawa ng Diyos si Abraham ng tatlong pangako. Ang isa sa mga pangakong ito ay nagpapahiwatig na ang lahat ng bansa sa mundo ay pagpapalain ng isang tao sa pamilya ni Abraham, at iniutos ng Diyos na si Abraham at ang lahat ng kanyang pamilya ay dapat tuliin. Sa Exodo 1, makikita natin na kalaunan ang pamilyang ito ay lumipat sa Ehipto, at naging mga alipin ng mga Ehipsiyo. Sa Exodo 2:6-10, nalaman natin na si Moises ay bahagi ng pamilyang ito. Sa panahong ito, ang pamilya ni Abraham ay kilala bilang mga **Israelita**, **Hebreo** at kalaunan bilang mga **Hudyo**. Ang sinumang hindi bahagi ng pamilya ni Abraham ay tinatawag na isang Gentil.

Genesis 12:1-7

1 Sinabi ng Panginoon kay Abram, “Umalis ka sa iyong lupain, sa iyong mga kamag-anak, sa bahay ng iyong ama, at pumunta ka sa lupaing ituturo ko sa iyo. 2 Gagawin kitang isang malaking bansa, ikaw ay aking pagpapalain, gagawin kong dakila ang iyong pangalan, at ikaw ay magiging isang pagpapala. 3 Pagpapalain ko ang magbibigay ng pagpapala sa iyo, at susumpain ko ang mga susumpa sa iyo; at sa pamamagitan mo ang lahat ng angkan sa lupa ay pagpapalain.” 4 Kaya't umalis si Abram ayon sa sinabi sa kanya ng Panginoon, at si Lot ay sumama sa kanya. Si Abram ay may pitumpu't limang taong gulang nang umalis siya sa Haran. 5 Isinama ni Abram si Sarai na kanyang asawa, at si Lot na anak ng kanyang kapatid, at ang lahat ng pag-aaring kanilang natipon at ang mga taong kanilang nakuha sa Haran; at umalis sila upang pumunta sa lupain ng Canaan at nakarating sila roon. 6 Dumaan sa lupain si Abram hanggang sa lugar ng Shekem, sa punong ensina ng More. Noon, ang mga Cananeo ay nasa lupaing iyon. 7 Nagpakita ang Panginoon kay Abram, at sinabi, “Ibibigay ko ang lupaing ito sa iyong lahi.” At siya'y nagtayo roon ng isang dambana sa Panginoon na nagpakita sa kanya.

Exodo 1:1

Ito ang mga pangalan ng mga anak ni Israel na dumating sa Ehipto kasama si Jacob; bawat isa ay kasama ang kanya-kanyang sambahayan:

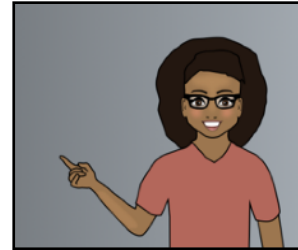
Exodo 2:6-10

6 Nang kanyang buksan ito, nakita niya ang bata; at narito, ang sanggol ay umiyak. At kanyang kinaawaan siya at sinabi, “Ito'y isa sa mga anak ng mga Hebreo.” 7 Nang magkagayo'y sinabi ng kanyang kapatid na babae sa anak ng Faraon, “Aalis ba ako upang itawag kita ng isang tagapagalaga mula sa mga babaing Hebreo na mag-aalaga ng bata para sa iyo?” 8 Sinabi sa kanya ng anak ng Faraon, “Umalis ka.” Ang batang babae ay umalis at tinawag ang ina ng bata. 9 Sinabi ng anak ng Faraon sa kanya, “Dalhin mo ang batang ito at alagaan mo para sa akin at uupahan kita.” Kaya't kinuha ng babae ang bata at inalagaan ito. 10 Ang bata ay lumaki at kanyang dinala ito sa anak ng Faraon, at ito'y naging kanyang anak. Kanyang pinangalanan siyang Moises, dahil sinabi niya, “Sapagkat aking iniahon siya sa tubig.”

Deuteronomio 5:1-3

1 Tinawag ni Moises ang buong Israel, at sinabi sa kanila, “Pakinggan mo, O Israel, ang mga tuntunin at mga batas na aking binibigkas sa inyong mga pandinig sa araw na ito, at dapat ninyong matutunan ang mga ito, at maging maingat na isagawa ang mga ito. 2 Ang Panginoong ating Diyos ay nakipagtipan sa atin sa Horeb. 3 Ang tipang ito ay hindi ginawa ng Panginoon sa ating mga ninuno, kundi sa atin, sa ating lahat na nariritong buháy sa araw na ito.

1. Sino ang nagsasalita?
A. Abraham
B. Moses
2. Sino ang madla?
A. Mga Israelita
B. Mga Egyptian
3. Ano ang ginawa ng Diyos sa mga Israelita sa Horeb?
A. Isang tipan
B. Isang templo
4. Nakipagtipan ba Siya sa kanilang mga ama?
A. Oo
B. Hindi
5. Tingnan sa iyong Bibliya sa Deuteronomio 5:6-21. Kasama ba sa tipan na ito ang 10 utos?
A. Oo
B. Hindi
6. Ang 10 utos ba ay ibinigay sa kanilang mga ama?
A. Oo
B. Hindi
7. Kailan nagsimula ang 10 utos?
A. Sa simula kay Adan at Eba
B. Nang makipag-usap ang Diyos kay Moises sa Horeb
8. Kanino ibinigay ang 10 utos?
A. lahat
B. Mga Israelita

Kapag ang mga bata ay pumapasok sa paaralan, ang mga tuntunin ng guro ay nalalapat

lamang sa mga nasa kanyang klase. Ang mga magulang ay hindi sasailalim sa mga alituntuning iyon o

Nagbigay ang Diyos ng tipan sa mga Israelita sa Bundok Sinai. Ito ang simula ng tipan na ito. Hindi ito ibinigay sa kapanahunan nina Adam, Noah at Abraham. Ito ay partikular na ibinigay sa mga Israelita sa panahon ni Moises, na kalaunan ay tinawag na mga Hudyo. Ang mga talatang ito ay nagpapakita na ito ay para lamang sa mga Israelita — hindi sa ibang mga bansa o sa mga naunang henerasyon o darating na heing na henerasyon

1. B 2. A 3. A 4. B 5. A 6. B 7. B 8. B

Galacia 2:16, 3:16-17

2:16 at nalalaman natin na ang tao ay hindi inaaring-ganap sa pamamagitan ng mga gawa ng kautusan, kundi sa pamamagitan ng pananampalataya kay Jesu-Cristo, at tayo ay sumasampalataya kay Cristo Jesus, upang ariing-ganap sa pamamagitan ng pananampalataya kay Cristo, at hindi sa pamamagitan ng mga gawa ng kautusan, sapagkat sa pamamagitan ng mga gawa ng kautusan ay hindi aariing-ganap ang sinumang laman.

3:16-17 Ngayon, ang mga pangako ay ginawa kay Abraham at sa kanyang binhi. Hindi sinasabi, "At sa mga binhi," na tungkol sa marami; kundi tungkol sa iisa, "At sa iyong binhi," na si Cristo. 17 Ito ang ibig kong sabihin: "Ang kautusan, na dumating pagkaraan ng apat na raan at tatlumpung taon, ay hindi nagpapawalang-bisa sa tipan na dati nang pinagtibay ng Diyos, upang pawalang-saysay ang pangako.

9. Nabibigyang katwiran tayo sa pamamagitan ng ano?
A. Pananampalataya
B. Ang Batas
10. Dapat tayong magkaroon ng pananampalataya sa kanino?
A. Moses
B. Jesus
11. Inaaring-ganap ba tayo sa pamamagitan ng mga gawa ng Kautusan ni Moises?
A. Oo
B. Hindi

9. A 10. B 11. B

Ang Kautusan na dumating 430 taon pagkatapos ni Abraham ay ang Kautusan ni Moises. Tinutulungan tayo nitong maunawaan na ang batas na tinalakay sa Aklat ng Mga Taga-Galacia ay tumutukoy sa Kautusan ni Moises.

Ngayon, tayo ay nilinis sa kasalanan ni Kristo, at hindi ang Batas ni Moises.

Galacia 3:16, 23-25

16 Ngayon, ang mga pangako ay ginawa kay Abraham at sa kanyang binhi. Hindi sinasabi, "At sa mga binhi," na tungkol sa marami; kundi tungkol sa iisa, "At sa iyong binhi," na si Cristo.

23 Ngunit bago dumating ang pananampalataya, nabibilanggo tayo at binabantayan sa ilalim ng kautusan, hanggang sa ang pananampalataya ay ipahayag. 24 Kaya't ang kautusan ay naging ating tagasupil hanggang sa dumating si Cristo, upang tayo'y ariing-ganap sa pamamagitan ng pananampalataya. 25 Subalit ngayong dumating na ang pananampalataya, tayo ay wala na sa ilalim ng tagasupil.

12. Sino ang binhi?
  - A. Moses
  - B. Jesus
13. Hanggang kelan magtatagal ang Kautusan ni Moises?
  - A. Hanggang sa dumating ang binhi (si Kristo).
  - B. Magpakailanman
14. Kanino sila dadalhin ng batas?
  - A. Moses
  - B. Jesus

Natupad ng batas ang layunin nito na dalhin ang mga tao kay Kristo. Kaya hindi na kailangan.

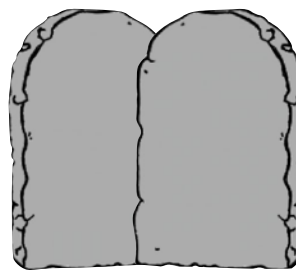
15. Ano ang tawag sa batas sa talata 24?
  - A. Isang schoolmaster
  - B. Isang tagabantay ng tindahan
16. Ano ang guro ng paaralan?
  - A. Jesus
  - B. Ang Batas ni Moises
17. Pagkatapos dumating si Kristo, nasa ilalim ba tayo ng isang guro?
  - A. Oo
  - B. Hindi
18. Nasa ilalim ba tayo ng Batas ni Moises ngayon?
  - A. Oo
  - B. Hindi

Dahil dumating na si Kristo, wala na tayo sa ilalim ng Batas ni Moises.

Dito ay malinaw na ipinakita ng Diyos na wala na tayo sa ilalim ng Batas ni Moises.

Ang isang taxi ay ginagamit upang dalhin ang mga tao sa mga lugar. Kapag dinala nito ang taong iyon sa lugar na iyon, natupad na nito ang layunin nito at hindi na kailangan.

Totoo rin ito para sa Kautusan ni Moises. Kapag ang pananampalataya kay Kristo ay dumating, ito ay Hindi na kailangan.

12. B   13. A   14. B   15. A

16. B   17. B   18. B

Galacia 5:1-4

1 Para sa kalayaan ay pinalaya tayo ni Cristo; kaya't magpakatatag kayo at huwag pasakop na muli sa pamatok ng pagkaalipin. 2 Makinig kayo! Akong si Pablo ay nagsasabi sa inyo na kung kayo'y patutuli, si Cristo ay hindi magiging pakinabang sa inyo. 3 At muli kong pinatotohanan sa bawat taong nagpatuli na siya'y may pananagutang tumupad sa buong kautusan. 4 Kayo'y hiwalay kay Cristo, kayong mga nagnanais ariing-ganap sa pamamagitan ng kautusan; nahulog kayo mula sa biyaya.

Sa Deuteronomy 5 nalaman natin na kasama sa Batas ni Moises ang 10 utos. Simula sa Deuteronomio 6 makikita natin na maraming iba pang bahagi ng batas na ito, kabilang ang utos na tuliin.

19. Sino ang nagpapalaya sa atin?
  - A. Moses
  - B. Jesus
20. Kung tayo ay tinuli upang tuparin ang Kautusan ni Moises, magkano ang pakikinabang sa atin ni Kristo?
  - A. Lahat
  - B. Wala
21. Kung susubukan nating sundin ang bahagi ng Kautusan ni Moises, gaano karami sa Kautusan ang kailangan nating sundin?
  - A. Lahat ng ito
  - B. Mga bahagi nito
22. Ang pagsunod sa bahagi ng Kautusan ni Moises ay nagpapaano kay Kristo?
  - A. Walang silbi
  - B. Ang ating Tagapagligtas
23. Kung susubukan nating bigyang-katwiran sa pamamagitan ng bahagi ng Kautusan ni Moises, ano ang nagawa natin?
  - A. Niluwalhati si Kristo
  - B. Nahulog mula sa biyaya

Noong unang panahon, ang Fiji ay isang Kolonya ng Britanya at nasa ilalim ng pamamahala ng Britanya. Nang

maglaon, naging independyente sila at gumawa ng sarili nilang mga batas. Habang ang ilan sa mga batas ng British at Fijian ay pareho, kung ano ang legal sa Fiji pagkatapos ng kalayaan nito ay nakabatay lamang sa Batas ng Fiji, at hindi Batas ng Britanya.

Kapag tayo ay nasa isang bansa, hindi natin mapipili na gamitin ang mga batas mula sa ibang bansa. Sa relihiyon, tulad ng sa mga bansa, tayo ay nasa ilalim lamang ng isang batas. Matatag na ipinasiya ng Diyos na tayo ngayon ay nasa ilalim ng Kautusan ni Kristo. Kung pipiliin natin ang alinmang bahagi ng Batas ni Moises, hindi natin natatanggap ang mga pagpapala na matatagpuan kay Kristo. Samakatuwid, hindi natin mapipili ang Batas ni Moises at maligtas.

19. B 20. B 21. A 22. A 23. B

Hebreo 10:3-4

3 Ngunit sa pamamagitan ng mga handog na ito ay may pagpapaalala ng mga kasalanan taun-taon.

4 Sapagkat hindi maaaring mangyari na ang dugo ng mga toro at ng mga kambing ay makapag-alis ng mga kasalanan.

Hebreo 9:15-17

15 Kaya't siya ang tagapamagitan ng isang bagong tipan, upang ang mga tinawag ay tumanggap ng pangako na pamanang buhay na walang hanggan. Yamang naganap ang isang kamatayan na tumutubos sa kanila mula sa mga pagsalangsang sa ilalim ng unang tipan. 16 Sapagkat kung saan mayroong tipan, ang kamatayan ng gumawa niyon ay dapat matiyak. 17 Sapagkat ang isang tipan ay pinagtitibay sa kamatayan, yamang ito'y walang bisa habang nabubuhay pa ang gumawa ng tipan.

24. Ano ang problema sa mga sakripisyo ng lumang batas?
- A. Hindi kayang alisin ng dugo ng hayop ang mga kasalanan
  - B. Walang nakakaalam kung ano ang isasakripisyo
25. Si Kristo ang tagapamagitan ng ano?
- A. Lumang Tipan
  - B. Bagong Tipan
26. Sa pamamagitan ng ano?
- A. Kapanganakan
  - B. Kamatayan
27. Upang maging isang testamento ano ang dapat mangyari sa testator?
- A. Mamatay
  - B. Mahalal
28. Kailan may puwersa ang isang testamento?
- A. Kapag ginawa ito ng testator
  - B. Matapos mamatay ang testator
29. May kapangyarihan ba ang testamento habang nabubuhay ang testator?
- A. Oo
  - B. Hindi
30. Kailan nagsimula ang testamento ni Jesus?
- A. Habang Siya ay nabubuhay
  - B. Pagkatapos Siya ay namatay
31. Anong batas ang may kapangyarihan noong nabubuhay pa si Jesus?
- A. Lumang Tipan
  - B. Bagong Tipan
32. Anong batas ang nasa kapangyarihan ngayon?
- A. Batas ni Moises
  - B. Batas ni Kristo

24. A 25. B 26. B 27. A 28. B

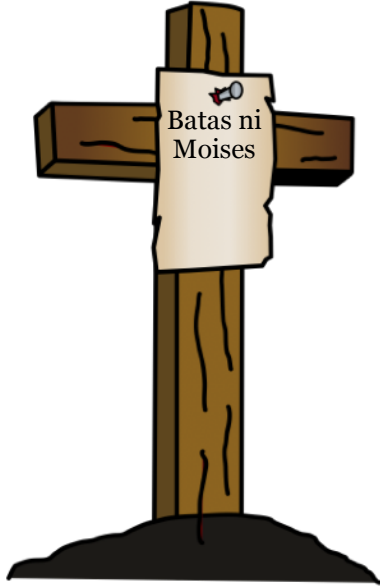
29. B 30. A 31. A 32. B

Kung sumulat ka ng isang testamento at iiwan ang iyong bahay sa iyong anak, ang anak na iyon ay hindi maaaring kunin ang bahay habang ikaw ay nabubuhay dahil ang kalooban ay walang kapangyarihan hanggang sa ikaw ay patay. Totoo rin ito sa Kautusan ni Kristo. Ang Kanyang tipan ay walang kapangyarihan hanggang pagkatapos ng Kanyang kamatayan. Kaya nga noong Siya ay nabubuhay sa lupa, si Jesus ay tumupad sa Kautusan ni Moises at tinuruan ang mga Hudyo na gawin din ito. Dahil ang mga haing hayop na ginamit sa ilalim ng lumang batas ay hindi makapag-alis ng mga kasalanan, ang dugo ni Jesus ay kailangan. Upang magkaroon ng bagong batas, kailangang magkaroon ng bagong sakripisyo.

Colosas 2:14

na pinawi ang sulat-kamay na laban sa atin na nasa mga tuntuning salungat sa atin, at ito'y kanyang inalis at ipinako sa krus.

33. Ang Lumang Batas ba ay ipinako sa krus?

- A. Oo
- B. Hindi

34. Nang ang batas ay ipinako sa krus, ano ang nangyari dito?

- A. Nagpatuloy ito.
- B. Ito ay inalis sa daan (natapos).

33. A   34. B

2 Timoteo 2:15

Pagsikapan mong humarap na subok sa Diyos, manggagawang walang anumang dapat ikahiya, na gumagamit nang wasto sa salita ng katotohanan.

35. Ano ang salita ng katotohanan?

- A. Mga akda ng tao
- B. Ang Bibliya

36. Upang matanggap ng Diyos, kailangan ba ng isang tao na hatiin nang tama ang Bibliya?

- A. Oo
- B. Hindi

35. B   36. A

Kasama sa Wastong Paghawak sa Bibliya ang paghahati nito nang tama sa mga bahagi nito:

Ang Genesis at bahagi ng aklat ng Exodo ay tungkol sa panahon bago ibinigay ang Kautusan ni Moises sa mga Israelita.

Ang natitirang bahagi ng Exodo at lahat ng iba pang mga aklat sa Lumang Tipan ay isinulat noong panahon na ang mga Hudyo ay dapat mamuhay ayon sa Batas ni Moises.

Ang mga aklat nina **Mateo, Marcos, Lucas at Juan** ay nagtatala ng kasaysayan ng panahon ni Jesus sa lupa. Ang mga Judiong nabubuhay noong panahong iyon ay dapat magpatuloy sa pagsunod sa Kautusan ni Moises hanggang sa kamatayan ni Kristo. Samakatuwid, si Jesus, isang Hudyo, ay tumupad ng Sabbath, ang mga araw ng kapistahan, nag-alay ng mga hain, at lahat ng iba pang mga batas sa Lumang Tipan. Hindi iyon nangangahulugan na kailangan nating sundin ang batas na iyon, dahil tulad ng nabasa natin, ang Batas ni Moises ay nagwakas, at ang batas ni Jesus ay nagkaroon ng kapangyarihan pagkatapos Siya ay mamatay sa krus. Maraming mga bagong bagay na itinuro ni Jesus na nakatala sa mga aklat na ito at bahagi ng Kanyang batas ngayon. Kaya nga, bilang mga Kristiyano, kailangan nating basahin at pag-aralan ang mga aklat na ito dahil maraming bagay ang nakasulat dito na angkop sa atin ngayon.

Ang aklat ng **Mga Gawa** ay nagtatala ng simula ng Bagong Batas, at nagpapakita kung paano maging isang tagasunod ni Kristo, at na ang lahat ng mga tao, mga Hudyo at mga Gentil, ay dapat sumunod sa Bagong Tipan, hindi sa Lumang Tipan.

Ang mga Aklat ng **Roma hanggang sa iba pang bahagi ng Bagong Tipan** ay isinulat sa mga Kristiyano at dapat sundin ngayon.

Mga Taga Roma 15:4

Sapagkat ang anumang mga bagay na isinulat noong una ay isinulat upang tayo ay matuto, upang sa pamamagitan ng pagtitiyaga at sa pagpapasigla ng mga kasulatan ay magkaroon tayo ng pag-asa.

Ang lahat ng Bibliya ay mula sa Diyos at totoo. Bagama't wala tayo sa ilalim ng mga Batas na matatagpuan sa Lumang Tipan, marami tayong matututuhan mula dito.